Kulturutskottets betänkande

1979/80:17

med anledning av motioner om stöd till idrotts- och rekreationsanläggningar

Motionerna

Utskottet behandlar i detta betänkande följande motioner, vilkas behandling på förslag av kulturutskottet i betänkandet 1978/79:54 uppskjutits till riksmötet 1979/80, nämligen

1978/79:1288 av Georg Danell (m) och Margaretha af Ugglas (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om åtgärder i överensstämmelse med vad som anförts i motionen i syfte att möjliggöra projektet Arlanda motorstadion,

1978/79:2119 av Anders Dahlgren m. fl. (c) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas att normerna för statens naturvårdsverks bidrag till turistanläggningar från anläggningsstödet till idrotten ändras (yrkande 2).

I motionen 1978/79:1288 uttalas att det inte finns någon ordentlig motorsportanläggning i Mälardalen trots ett stort antal organiserade motorintresserade. Sedan 15 år har man dock i olika sammanhang diskuterat möjligheterna att uppföra ett motorstadion för att kunna erbjuda motorsporten samma möjligheter som flertalet andra sporter. En utredning tillsattes 1964. Dess förslag har därefter överarbetats av en arbetsgrupp, som år 1977 presenterade ett reviderat förslag till motorstadion vid Arlanda flygplats.

Efter remissbehandling av 1977 års förslag bildades en intressegrupp för Arlanda motorstadion med representanter för Stockholms kommun, kommunerna i norra länshalvan av Stockholms län och deltagare från motorsporten. Intressegruppen har utarbetat ett förenklat alternativ till motorstadion, som beräknas kosta ca 10,5 milj. kr. En stiftelse avses bli bildad av berörda kommuner, motorsporten och övriga intresserade. Tanken är att stiftelsen skall söka anläggningsbidrag hos Stockholms läns landsting samt söka få till stånd en markupplåtelse med luftfartsverket beträffande aktuellt område i anslutning till Arlanda flygplats. Under vissa förutsättningar förutsätts anläggningen bli självfinansierande.

Enligt motionen är det största hindret för att starta projektet frågan om markupplåtelse. Motionärerna anser att statsmakterna borde ställa marken till Arlanda motorstadions förfogande till begränsad kostnad. Vidare borde det finnas möjligheter att erbjuda ett engångsbidrag i stället för bidrag till s. k. regionalt anläggningsstöd, för vilket väntetiden är ca fem år.

I motionen 1978/79:2119 har förts fram en rad förslag som syftar

till att förbättra förutsättningarna för en utveckling av turism och rekreation inom de 25 områden i landet som betecknas som primära rekreationsområden.

Kulturutskottet har i betänkandet 1978/79:22 behandlat yrkande 1 i motionen, i vilket föreslogs ökade bidrag för rekreationsberedningens utvecklingsarbete.

Motionen 1978/79:2119 har också givit anledning till följdmotioner, som behandlats av näringsutskottet (NU 1978/79:59, hotellgarantilån m. m.), arbetsmarknadsutskottet (AU 1978/79:21 och 23, lokaliseringslån och bidrag) samt civilutskottet (CU 1978/79:26, markförvärvslån).

Yrkande 2 i motionen 2119, som nu är aktuellt för behandling, motiveras på följande sätt:

Naturvårdsverkets normer för bidrag från "anläggningsstödet till idrotten" medger i dag inte det procentuella statliga stöd som krävs från kommunernas sida för att dessa skall kunna engagera sig i utbyggnader av turistanläggningar. Vi föreslår därför att bidragsnormerna för anläggningsstödet till idrotten snarast ändras, så att detta anslag får den stimulanseffekt som ursprungligen varit avsedd. Alternativt borde en uppdelning ske av anslaget i ett belopp för idrottsanläggningar o. d. och ett för anläggningar för turism och rekreation.

Stöd till anläggningar

Anslaget Stöd till idrotten: Anläggningsstöd m. m., som anvisas under jordbruksdepartementets huvudtitel, uppgår budgetåret 1979/80 till sammanlagt 39,1 milj. kr. Det används för många ändamål och objektslag. Anslaget disponeras av statens naturvårdsverk enligt de riktlinjer statsmakterna fastställt 1970 och 1975 samt därpå grundade normer, som beslutas av regeringen. Från anslaget lämnas bidrag till bl. a. hamnar, bryggor och farleder för fritidsbåttrafiken. Till turism, idrotts- och rekreationsanläggningar utgår bidrag dels för anläggande, dels för utvecklingsarbete. Bidrag utgår också till s. k. riksanläggningar för den samlade idrottsrörelsens behov. Vidare bestrids från anslaget vissa kostnader för skötsel och underhåll av vandringsleder i fjällvärlden. Slutligen lämnas ersättningar till vissa organisationer för serviceverksamhet på friluftslivets område.

Högre bidrag utgår till anläggningar för fjärrekreation än till anläggningar för närrekreation. Bidrag utgår till fjärrekreationsanläggningar såsom stugbyar och campingplatser med upp till 50 % av anläggningskostnaden. För fjällstugor m. m. i fjällregionen utgår bidrag med upp till 100 % av totalkostnaden. För närrekreationsanläggningar utgår bidrag till anläggningar såsom motionscentraler, friluftsgårdar, spår och leder, ridanläggningar etc. med normalt 30 % av totalkostnaden. Samma bidragsprocent tillämpas för mindre idrottsanläggningar som uppförs av förening o. d.

Förslag avseende anläggningsstödet

Beredningen för samordning av statens insatser för turism och rekreation (rekreationsberedningen) har i april 1978 till regeringen överlämnat en rapport (Ds Jo 1978:2) Statliga insatser för turism och rekreation. I rapporten förordas bl. a. att ett särskilt rekreationspolitiskt investeringsstöd för infrastrukturåtgärder samt för boende- och aktivitetsanläggningar tillskapas. Detta bör enligt beredningen kunna ske som en utveckling av den del av det nuvarande anläggningsstödet som avser stöd till turism och rekreation. Det nya stödet är tänkt att användas för dels kommunala investeringar i infrastrukturanläggningar såsom vägar, parkeringsplatser och gästhamnar, dels kommunala eller enskilda investeringar i aktivitets- och boendeanläggningar, t. ex. skidbackar, liftar, badplatser, stugbyar och campingplatser. Stödet avses utgå som lån eller bidrag.

Statens naturvårdsverk har i juni 1978 föreslagit ändrade former för stöd till anläggningar och områden för idrott, friluftsliv och turism. Verket anser det angeläget att få till stånd en översyn av nuvarande stödformer till anläggningar för hela sektorn idrott, friluftsliv och turism, då stödbehovet förändrats under de år stödet funnits.

Naturvårdsverket bedömer att anläggningsstödet hittills i stort fyllt sin funktion som stimulansfaktor för en utbyggnad av anläggningar och områden för idrott, friluftsliv och turism. Bristen på tillgängliga medel har emellertid gjort att anslaget inte längre har den avsedda stimulanseffekten. I stället har en kösituation uppstått framför allt när det gäller fritidsbåthamnar, men även för mindre idrottsanläggningar (föreningsstödet). Vidare motsvarar gällande bidragsregler och procentsatser inte kommunernas uppfattning om vad som bör vara statens del i kostnaderna för uppförandet av anläggningar och avsättande av områden för icke-kommuninnevånares rekreation.

Huvuddelen av anläggningsstödet bör enligt naturvårdsverket gå till sådana anläggningar som kommunerna bygger huvudsakligen för andra än kommunernas egna innevånare, s. k. fjärrekreationsanläggningar. Verkets förslag i denna del överensstämmer med vad rekreationsberedningen förordat.

Regeringen föreslog i propositionen 1978/79:95 om den kommunala ekonomin att statsbidragen till kommunala närrekreationsanläggningar skulle slopas fr. o. m. 1980. Stödet till kommunernas investeringar i sådana anläggningar skulle överföras till skatteutjämningsbidraget. Bidragen till föreningar avsågs även fortsättningsvis utgå, förutsatt att anläggningen i fråga inte kunde anses vara ett kommunalt åtagande. I sitt yttrande över denna del av propositionen påtalade kulturutskottet (KrU 1978/79:4 y) att vissa gränsdragnings- och tolkningssvårigheter var förenade med en sådan uppdelning. Utskottet ansåg därför att normerna för bidrag till föreningsdrivna anläggningar borde ses över och förordade att stödet till kommunerna

bibehölls i avvaktan härpå. Detta blev även riksdagens beslut (FiU 1978/79:35, rskr 1978/79:335).

Utskottet

Det statliga stödet till idrottsanläggningar m. m., som anvisas under jordbrukshuvudtiteln, infördes för att stimulera tillkomsten av anläggningar för idrott, friluftsliv och turism. Den del av anslaget som berörs av yrkande 2 i motionen 1978/79:2119 avser bidrag till mindre, turistiska boendeanläggningar o. d. Frågan om statligt stöd till ett speciellt projekt, Arlanda motorstadion, tas upp i motionen 1978/79:1288.

Bristen på tillgängliga medel för anläggningsstöd har under senare år blivit alltmer märkbar. Detta har lett till att anslaget enligt naturvårdsverkets bedömning inte längre har avsedd stimulanseffekt. Vidare har de mål för samhällets insatser för rekreation och turism som statsmakterna antog 1975 kommit att öka anspråken på stöd till s. k. fjärrekreationsanläggningar. Mot den angivna bakgrunden har naturvårdsverket uppmärksammat behovet av ändrade normer för bidragsgivningen till anläggningar. Därjämte har beredningen för rekreation och turism, som tillkom för att samordna de statliga insatserna inom rekreationssektorn, föreslagit bl. a. att ett rekreationspolitiskt investeringsstöd inrättas.

I motionen 1978/79:2119 föreslås att normerna för bidrag till turistanläggningar ändras. Den ändring motionärerna önskar synes överensstämma med vad rekreationsberedningen och naturvårdsverket föreslagit.

Det är klart dokumenterat att trycket på anläggningsstödet ökat alltmer. Kön av ansökningar hos naturvårdsverket särskilt avseende bidrag till småbåtshamnar och föreningsdrivna idrottsanläggningar är nu sådan att en tillfredsställande hantering av bidragsgivningen äventyras. En grundläggande orsak till det uppkomna läget är givetvis brist på medel. Utskottet anser det emellertid väsentligt att man noga prövar om en ändrad inriktning av bidragsgivningen kan förbättra situationen. Väsentligt är självfallet att stimulanseffekter åstadkommes på de områden som är mest angelägna utifrån samhällets idrotts- och rekreationspolitiska målsättningar. Som framgår av det föregående har utskottet redan uttalat sig för en översyn av bidrag till föreningsägda anläggningar. Enligt vad utskottet erfarit bereds frågor om anläggningsstödet för närvarande i regeringens kansli, varvid naturvårdsverkets och rekreationsberedningens förslag prövas. Vad beträffar handläggningen av anläggningsstödet bör i sammanhanget nämnas att det nyligen tillsatts en utredning med uppdrag att ge förslag om en enklare och effektivare administration av den statliga rekreations- och turistsektorn. Frågan om den statliga administrationen av stödet till idrotts- och friluftsanläggningar har också tagits upp i ett betänkande om statens stöd till folkrörelserna (SOU 1979:60), vilket nu remissbehandlas.

Med hänsyn till pågående arbete anser utskottet inte att riksdagen bör

besluta om ändrade normer för bidrag till turistanläggningar och avstyrker av detta skäl yrkande 2 i motionen 1978/79:2119.

Vad därefter beträffar motionen 1978/79:1288 kan konstateras att projektet ännu inte givit anledning till några framställningar till vare sig regeringen eller luftfartsverket. Man har heller inte tagit slutlig ställning i ärendet på lokal och regional nivå. Utskottet anser inte att riksdagen bör pröva frågan om statligt stöd för projektet innan gängse underlag för en bedömning av ärendet föreligger. Den av motionärerna berörda principfrågan om möjligheter till större engångsbidrag torde komma att belysas under den fortsatta genomgången av formerna för anläggningsstödet. Med det anförda avstyrker utskottet motionen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1978/79:2119 yrkande 2,
2. att riksdagen avslår motionen 1978/79:1288.

Stockholm den 20 november 1979

På kulturutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Karl-Eric Norrby (c), Tore Nilsson (m), Åke Green (s), Kerstin Anér (fp), Tyra Johansson (s), Ingrid Diesen (m), Lars-Ingvar Sörenson (s), Olle Eriksson (c), Hans Alsén (s), Lars Ahlmark (m), Catarina Rönnung (s), Anna Eliasson (c), Kerstin Andersson i Kumla (s) och Bertil Hansson (fp).